Beleidsnota
Voedseltransitie Gooise Meren
2025 – 2050

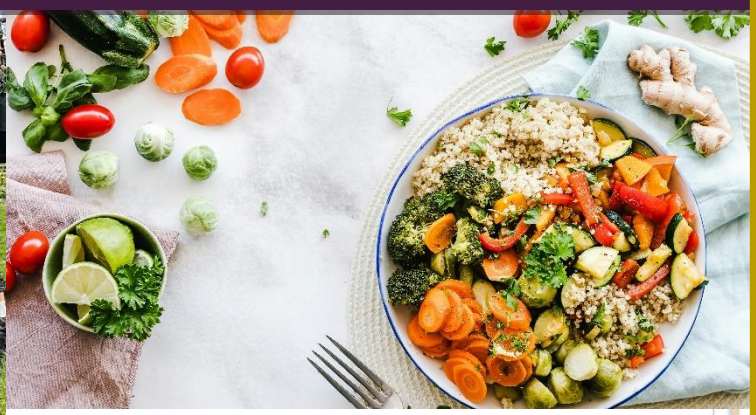

Maart 2025

Voorwoord

Het is voor het eerst dat de gemeente Gooise Meren beleid formuleert voor de voedseltransitie. De aanleiding hiertoe waren enerzijds concrete verzoeken uit onze lokale samenleving om bijvoorbeeld moestuinen te mogen aanleggen in de openbare ruimte of verzoeken aan de gemeente om initiatieven voor voedselbossen of stadslandbouwprojecten te faciliteren. Anderzijds is 'voedsel' en alles wat daarbij komt kijken volop onderwerp van beleidsvorming door hogere overheden zoals de provincies, het Rijk en Europa. Op zich is dat niet nieuw. Zo stond na de Tweede Wereldoorlog het vergroten van de voedselproductie hoog op de agenda, wat geleid heeft tot schaalvergroting in de landbouw en de intensieve, op efficiëntie gerichte voedselproductie die wij nu kennen.

Er is echter een kentering zichtbaar. De klimaatverandering enerzijds en gezondheidsvraagstukken anderzijds maken zichtbaar dat de huidige wijzen van voedsel produceren en consumeren niet houdbaar zijn. Zo wordt de agrarische sector in toenemende mate geconfronteerd met wettelijke maatregelen die gericht zijn op herstel van natuur en biodiversiteit en zijn welvaartsziekten als obesitas, diabetes type 2 en hart- en vaatziekten direct te linken aan onze huidige consumptiepatronen.

De vraag voor wetenschappers en beleidsmakers is niet zozeer *of* een zogenoemde voedseltransitie moet plaatsvinden, maar *hoe* deze gerealiseerd moet worden. Dit vraagstuk speelt op alle niveaus: van wereldwijd tot lokaal. Met deze eerste beleidsnota Voedseltransitie wil de gemeente Gooise Meren richting geven aan lokale ontwikkelingen die bijdragen aan een circulair voedselsysteem dat in 2050 duurzaam, eerlijk en gezond is.

Barbara Boudewijnse
wethouder Duurzaamheid en Gezondheid

Inhoudsopgave

Voorwoord wethouder
Samenvatting

1 Inleiding **5**
1.1 Aanleiding 5
1.2 Leeswijzer 6

2 Context **7**
2.1 Trends en ontwikkelingen 7
2.2 Terugblik en evaluatie 8
2.3 Communicatie en participatie 8
2.4 Reikwijdte 9

3 Visie **12**
Van smal naar breed: lokale doelen, realistisch, bereikbaar

4 Uitvoeringsstrategie **14**
Focusgebieden
4.1 - Focusgebied 1 - Duurzame voedselproductie
4.2 - Focusgebied 2 - Gezonde en duurzame voedselkeuzes
4.3 - Focusgebied 3 - Toegankelijkheid lokaal voedsel
4.4 - Focusgebied 4 - Minder voedselverspilling

5 Financien **20**
5.1 Financieel kader

6 Monitoring en evaluatie **22**
6.1 Monitoring maatschappelijke effecten
6.6.1 - Indicatoren
6.6.2 - Planning
6.2 Sturen op resultaten

Bijlage 1

Samenvatting

De manier van voedsel produceren en consumeren in de huidige maatschappij is niet duurzaam. De verandering naar een circulair en toekomstbestendig voedselsysteem heet de voedseltransitie.
Klimaatverandering enerzijds en publieke gezondheidsvraagstukken anderzijds maken dat een transitie nodig is.

Gooise Meren wil een duurzame leefbare en toekomstgerichte gemeente zijn voor onze inwoners en ondernemers en onderschrijft de doelen uit het landelijke Klimaatakkoord. Deze krijgen onder andere vorm in de Omgevingsvisie en het Duurzaamheidsbeleid van de gemeente. Deze beleidsnotitie sluit daarop aan en geeft richting aan lokale ontwikkelingen die bijdragen aan een circulair voedselsysteem dat in 2050 duurzaam, eerlijk en gezond is. Door hierop in te zetten verbinden we duurzaamheid en gezondheid en dragen we bij aan een betere leefomgeving.

Om tot een duurzaam voedselsysteem te komen is het nodig dat alle partijen in de voedselketen hieraan bijdragen. Gegeven dit feit is het duidelijk dat de gemeente een beperkte invloed heeft op deze transitie. We zetten na vaststelling van dit beleid met name in op actief informeren over - en het stimuleren en faciliteren van- lokale samenwerkingen en eigen initiatieven. We sluiten aan bij beleid en uitvoering van hogere overheden wanneer daar ontwikkelingen zijn op het gebied van de voedseltransitie.

Onze beleidsdoelen zijn vertaald naar de volgende 4 focusgebieden:

1. **Circulaire en duurzame voedselproductie**
   We streven naar een duurzame voedselproductie in Gooise Meren in 2050 die circulair en economisch vitaal is en bijdraagt aan natuurbehoud en biodiversiteit (focusgebied 1).
2. **Gezonde en duurzame voedselkeuzes**
   In 2050 is het maken van gezonde en duurzame voedselkeuzes voor onze inwoners en ondernemers gemakkelijk (focusgebied 2).
3. **Duurzaam voedsel van dichtbij**
   In 2050 is duurzaam geproduceerd voedsel uit de regio breed beschikbaar voor inwoners en ondernemers (focusgebied 3).
4. **Voedselverspilling verminderen en hergebruik organische grondstoffen**
   We dragen bij aan de landelijke doelstelling om in 2030 voedselverspilling in de gemeente met 50% te verminderen en in 2050 organische reststromen optimaal te hergebruiken (focusgebied 4).

Met deze aanpak werken we samen aan een duurzaam, gezond en eerlijk voedselsysteem voor onze inwoners en ondernemers.

1.Inleiding

1.1 Aanleiding

Voedsel is een primaire levensbehoefte van de mens, dit geldt vanzelfsprekend ook voor de inwoners van onze gemeente. De productie van voldoende voedsel is daarmee ook noodzakelijk. De manier waarop ons voedselsysteem is ingericht is echter niet duurzaam en zorgt uiteindelijk voor het opraken van onze natuurlijke bronnen. De huidige manier van voedsel produceren levert bovendien druk op het klimaat, het milieu en de natuur. Wereldwijd is ongeveer een derde (20-35%) van alle klimaatimpact het resultaat van het produceren en consumeren van voedsel. De wereldwijde landbouw draagt bij aan 70% verlies van de biodiversiteit en ongeveer een derde van het geproduceerd voedsel belandt in de afvalcontainer. De huidige manier van voedsel consumeren heeft ook impact op onze gezondheid. In onze omgeving overheerst het ongezonde voedselaanbod. Dit leidt tot overmatige en ongezonde voedselconsumptie die weer gezondheidsproblemen zoals overgewicht en diabetes kan veroorzaken (zie bijlage 4).

Dit maakt de voedseltransitie volop onderwerp van beleidsvorming door hogere overheden zoals de provincie, het Rijk en Europa. Zo is de Europese "Van boer tot bord strategie" opgesteld en heeft de provincie Noord-Holland beleid geformuleerd in haar Voedselvisie 2020-2030. Ook de landelijke overheid zet zich met het huidige regeerprogramma 2024 in voor een toekomstgericht voedselsysteem (zie bijlage 3).

Het besef dat we een fundamentele systeemverandering nodig hebben in ons voedingssysteem groeit ook bij onze inwoners en ondernemers. Dit maakt dat een steeds grotere groep zich richt op gezond en duurzaam voedsel en in lijn daarmee een groeiend aantal initiatieven de gemeente om ondersteuning vraagt. Ook voor boeren in Gooise Meren is de nood hoog. Die hebben naar aanleiding van de landelijke stikstofcrisis contact gezocht met de gemeente en hun zorgen geuit over de toekomst van de agrarische sector. Zij hebben daarbij de gemeente verzocht de rol van deze sector in het landschapsonderhoud en de productie van (duurzaam) voedsel te faciliteren. In Gooise Meren willen wij inspelen op de vraag van onze inwoners en ondernemers om waar mogelijk initiatieven op het gebied van de voedseltransitie te ondersteunen. Tegelijkertijd willen we inspelen op bredere kansen en ontwikkelingen die lokaal de voedseltransitie kunnen versnellen. Met dit beleidskader schetsen we een eerste richting hoe we deze transitie de komende periode faciliteren.

Met dit beleid op de voedseltransitie wil Gooise Meren een kader bieden om de komende jaren duidelijke afwegingen te kunnen maken welke landelijke en/of lokale ontwikkelingen en maatregelen we ondersteunen (en welke niet), die bijdragen aan de verduurzaming van ons lokale voedselsysteem.

1.2 Leeswijzer

Deze beleidsnota is opgebouwd volgens een structuur die begint bij het lokale niveau en geleidelijk opschaalt naar hogere overheden. Elk hoofdstuk bouwt voort op het voorgaande en dit leidt uiteindelijk tot een samenhangend beleid met een raming van de benodigde financiële middelen. Hieronder een korte toelichting:

Hoofdstuk 1: Inleiding
In de inleiding wordt de aanleiding voor het opstellen van dit voedselbeleid omschreven.
Hoofdstuk 2: Context
Hier bespreken we hoe lokale vraagstukken zich verhouden tot landelijke ontwikkelingen en geven een korte terugblik op wat we al hebben gedaan aan de voedseltransitie. Ook geven we de reikwijdte van dit beleid aan.
Hoofdstuk 3: Visie
Dit hoofdstuk beschrijft de visie die de gemeente heeft op de lokale voedseltransitie: van smal naar de bredere context.
Hoofdstuk 4: Uitvoeringsstrategie
Hier wordt de uitvoering per focusgebied op hoofdlijnen beschreven. Dit vormt de basis voor de verdere uitwerking in een uitvoeringsprogramma voor de komende jaren.
Hoofdstuk 5: Financiën
Dit laatste hoofdstuk geeft een overzicht van de benodigde financiële middelen, inclusief een raming van kosten en baten.
Hoofdstuk 6: Monitoring en evaluatie
Dit laatste hoofdstuk beschrijft hoe we het beleid willen gaan monitoren.

De nota is zo geschreven dat elk hoofdstuk afzonderlijk gelezen kan worden, maar samenhang ontstaat door de volgorde waarin de onderwerpen worden behandeld.

Wat is de Voedselketen?

We identificeren in de voedselketen negen schakels: agrarische sector, logistieke sector, voedselverwerkende (levensmiddelen- en genotsmiddelen) industrie, marketing, retail/detailhandel (horeca, catering en (tussen)handel), consumenten, afvalverwerkers, hergebruikers van grondstoffen, toeleverende diensten (materieel, materiaal, kennis, zaden/pootgoed e.d.).

2. Context

Met de voedselomgeving wordt de fysieke, economische, politieke en sociaal-culturele context bedoeld waarin consumenten in aanraking komen met voedsel en keuzes maken over het kopen, klaarmaken en consumeren daarvan. In Gooise Meren is het aantal voedselverkooppunten relatief groot. In 2022 waren er circa 20 supermarkten en 43 speciaalzaken gevestigd. Er zijn 2 weekmarkten in Bussum en Naarden en er waren ongeveer 330 horecabedrijven in 2024. Van 2011 naar 2021 is het aantal verkooppunten in Gooise Meren waar ongezond voedsel verkocht wordt met 41% gestegen (van 39 naar 55) (Zie bijlage 5).
Onze omgeving heeft een steeds grotere invloed op de voedingskeuzes die we maken, mede door de ontwikkeling van sociale media en online bestellen. Het maken van een gezonde voedselkeuze is mede daardoor niet altijd makkelijk. De huidige manier van voedsel produceren levert bovendien druk op het klimaat, het milieu en de natuur. Al deze aspecten hebben te maken met hoe ons voedselsysteem is ingericht en bepalen hoe we de voedseltransitie kunnen vormgeven.

2.1 Trends en ontwikkelingen

Gemeenten spelen een rol in de voedseltransitie door het bevorderen van duurzame en gezonde voedselsystemen op lokaal niveau. In 2025 zijn er verschillende trends en ontwikkelingen die gemeenten kunnen om armen om deze transitie te versnellen. Het gaat bijvoorbeeld (maar niet alomvattend) om: beleids- en agendavorming gericht op duurzame voedselproductie en -consumptie binnen de gemeentegrenzen; ondersteuning van lokale voedselproducenten; aanleg van eetbaar groen en stadslandbouw; gezonde en duurzame voedselomgevingen creëren en plantaardige voedselconsumptie stimuleren. Hierbij wordt sterk de focus gelegd op samenwerking en netwerkvorming tussen verschillende belanghebbende partijen om de transitie vorm te geven.
Door deze trends en ontwikkelingen te omarmen, kunnen gemeenten effectief bijdragen aan een duurzamer en gezonder voedselsysteem. In Gooise Meren spelen we in op deze ontwikkelingen en geven we onze eigen invulling hieraan, afgestemd op de behoeften en mogelijkheden van onze lokale gemeenschap.

Als iedereen in Nederland thuis geen eten meer zou verspillen zouden we het volgende kunnen besparen:

- 1.7 miljard kg CO_2-eq (staat gelijk aan 25 miljoen autoritten van Groningen naar Maastricht)
- 50.4 mijloen m^3 water (staat gelijk aan voldoende drinkwater om 4,5 jaar lang alle Nederlanders te voorzien)
- 1.2 mijlard m^2 land (een gebied zo groot als de provincie Utrecht).

Bron: De impact van voedsel: waarom het voor het milieu uitmaakt wat er op jouw bord ligt | Voedingscentrum

2.2 Terugblik en evaluatie

We bevinden ons in een periode van transitie, een tijdperk van verandering waarin we ons – bewust of onbewust – aanpassen aan nieuwe realiteiten. Dit geldt ook voor de voedseltransitie, waarin onze gemeente zich nog in de beginfase bevindt. Deze fase kenmerkt zich door de opkomst van talloze innovaties en lokale projecten, die steeds vaker samenkomen in een verbindende structuur, zoals die van de gemeente.
Samen Sneller Duurzaam, diverse bedrijven, organisaties en inwoners binnen de gemeente werken – soms bewust, soms onbewust – mee aan het vormgeven van een duurzamer voedselsysteem.
Als gemeente hebben we in het verleden al keuzes gemaakt die aansluiten bij deze verandering. Zo hebben we regionaal ingezet op de transitie van VANG-beleid naar een breder Grondstoffenbeleid. Sinds 2015 zijn we bovendien een Fairtrade-gemeente, waarbij we eerlijke handel stimuleren en in onze aanbestedingen nadrukkelijk vragen om duurzame en eerlijke producten met een Fairtrade-keurmerk. Ook faciliteren we duurzaamheidsinitiatieven vanuit de samenleving en richten we ons op het verbinden van verschillende schakels in de voedselketen.
In deze fase van de voedseltransitie is het belangrijk dat we ons als lerende organisatie blijven ontwikkelen, zodat we flexibel kunnen inspelen op nieuwe maatschappelijke trends en ontwikkelingen. Deze veranderende tijden vragen om samenwerking, creativiteit en het vermogen om te experimenteren met nieuwe oplossingen. Alleen zo kunnen we gezamenlijk stappen zetten in de richting van een meer circulair en duurzaam voedselsysteem.

2.3 Communicatie en participatie

Om tot een duurzaam voedselsysteem te komen is het nodig dat alle partijen in de voedselketen een steentje bijdragen. Niet alleen de agrarische sector en de voedselverwerkers zijn aan zet, maar ook bijvoorbeeld de retail en detailhandel, consumenten en afvalverwerkers. Het voedselsysteem is complex en het kost tijd om dat te veranderen.
Gegeven dit feit is het duidelijk dat de gemeente beperkte invloed heeft op deze transitie. We zetten na vaststelling van dit beleid dan ook in op actief informeren over - en het stimuleren en activeren van- lokale samenwerkingen en eigen initiatieven. We willen inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bereiken en betrekken, waarbij gemak, een gezonde en veilige leefomgeving, betaalbare keuzes en financiële voordelen centraal staan.

We breiden bestaande samenwerkingen verder uit. Boeren in Gooise Meren hebben naar aanleiding van de landelijke stikstofcrisis contact gezocht met de gemeente. Ze hebben hun zorgen geuit over de toekomst van de agrarische sector en de gemeente verzocht de rol van de agrarische sector in het landschapsonderhoud en de productie van (duurzaam) voedsel te faciliteren. In breed ingestoken bijeenkomsten in 2024, hebben agrarische ondernemers en de gemeente de transitieopgave vanuit verschillende invalshoeken besproken en is uitgesproken verder gezamenlijk op te willen trekken. De door de boeren ingezette inspanningen om te verduurzamen vraagt nog om ondersteuning.
Bovendien dragen wij de eerder genoemde inwonersinitiatieven en ook projecten ontplooid door o.a. Samen Sneller Duurzaam een warm hart toe en stimuleren of faciliteren wij waar nodig.

Ten slotte stopt de voedseltransitie niet bij onze gemeentegrenzen. Daarom willen we samenwerken met omliggende gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek en in MRA- verband. Wanneer er ontwikkelingen zijn op dit thema zullen wij waar nodig en mogelijk lobbyen richting Rijk of de Provincie voor de benodigde ondersteuning.

2.4 Reikwijdte

De voedseltransitie is een van 6 pijlers van het integrale duurzaamheidsbeleid van de gemeente (naast biodiversiteit, circulaire economie, energietransitie, klimaatadaptatie en mobiliteit).

De voedseltransitie raakt verschillende opgaven en beleidsterreinen in het fysieke en sociale domein. In het beleidskader duurzaamheid zijn, vanuit die integraliteit, de voor dit beleid kenmerkende duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) benoemd, namelijk: geen honger; gezondheid en welzijn; ongelijkheid verminderen; duurzame steden en gemeenschappen; verantwoorde consumptie en productie; klimaatactie en leven op het land (zie bijlage 2).

De gewenste voedseltransitie is gebaseerd op circulaire economische principes en moet daarom worden gezien als onderdeel van de circulaire economie en het beleid dat de gemeente daarop voert (een van de andere pijlers onder het duurzaamheidsbeleid). Rond de voedseltransitie zijn inmiddels meerdere initiatieven uit de samenleving ontstaan en is (rijks)beleid volop in ontwikkeling. De voedseltransitie is bovendien een veelomvattend beleidsveld en legt een onlosmakelijk verband tussen gezondheid en verduurzaming.

De beleidsmatige koppeling met gezondheid maken we door aan te haken op de Nota Publieke gezondheid (2022) van de gemeente waarin acties zijn opgenomen gericht op gezonde voeding en leefstijl. De rol van de gemeente ten behoeve van gezondheidsbevordering en preventie komt bovendien terug in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en de bijbehorende doelstellingen.

De voedseltransitie heeft ook veel raakvlakken met het Programma Biodiversiteit van de gemeente (een van de andere duurzaamheidspijlers). Dit programma is in 2022 opgesteld als eerste thematische uitvoeringsprogramma onder de Omgevingsvisie Gooise Meren, waarvan een van de speerpunten is het inzetten op een transitie naar een natuurinclusieve kringlooplandbouw waarbij voedselvoorziening in balans is met de groene, natuurlijke omgeving. In de voedseltransitie hebben we hetzelfde speerpunt en raken onze inspanningen ook de boeren. De komende tijd zullen de activiteiten uit het Programma Biodiversiteit, Circulaire Economie en de Voedseltransitie daarom ook integraal opgepakt worden.

Ten slotte biedt de Omgevingsvisie zelf een belangrijk aanknopingspunt voor het voedselbeleid, omdat de voedseltransitie een ruimteclaim met zich meebrengt die ook een plek zou moeten krijgen in het integrale Omgevingsplan van de gemeente, met name wat betreft de natuurinclusieve inrichting van ons buitengebied.

Om in te kunnen spelen op initiatieven uit de samenleving, ontwikkelingen in de voedseltransitie en koppelkansen tussen duurzaamheid en gezondheid, zien wij nu aanleiding voor het opstellen van een apart beleidsdocument voor de voedseltransitie.

'Van bedreiging een uitdaging maken': Nederlandse boeren verbouwen exotische gewassen door klimaatverandering

17-04-2024 07:00 | Klimaat en energie | Auteur: Josefin Hoenders, Gerie de Jong

Akkerbouwer Klaas Schenk uit Noord-Holland verbouwt bataten

Bron: EenVandaag

Productie voedsel in gevaar door achteruitgang biodiversiteit,zegt FAO

NIEUWS We moeten anders gaan eten. De manier waarop we dat nu doen, brengt de toekomst van de voedselvoorziening in gevaar. Dat schrijft de FAO, de voedsel- en landbouworganisatie van de Verenigde Naties in een vrijdag verschenen rapport over biodiversiteit en landbouw.

Tilly Dodds
zaterdag 23 februari 2019, 03:00

NOS Nieuws • Maandag 25 november, 07:43

RIVM: in 2050 heeft 64 procent overgewicht, vooral toename bij jongeren

Het aantal mensen met overgewicht in Nederland zal in 2050 zijn opgelopen tot 64 procent. Dat meldt het RIVM in zijn rapport Volksgezondheid Toekomst Verkenning. Ter vergelijking: in 2022 was het percentage van de bevolking met overgewicht 50.

NOS Nieuws • Maandag 11 september 2023, 07:05 •
Aangepast maandag 11 september 2023, 08:09

Horeca verspilt ruim 9 procent minder voedsel, maar gooit nog steeds fortuin weg

Horecaondernemers gooien minder voedsel weg dan vier jaar geleden. Sinds 2019 nam de voedselverspilling met 9,2 procent af: er wordt nu vijf miljoen kilo minder eten in de prullenbak gegooid. Toch wordt er ondanks de daling nog altijd 55,4 miljoen kilo voedsel per jaar verspild, blijkt uit onderzoek van Rabobank.

NOS Nieuws • Donderdag 14 september, 03:01 •
Aangepast donderdag 14 september, 07:02

Een op de zes mensen die gezonder willen eten, kan dat niet betalen

Een op de zes mensen die gezonder willen eten, zegt dat niet te kunnen betalen, blijkt uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Het CBS zocht uit wat mensen ervan weerhoudt om gezonder te eten. Ruim een derde van de volwassenen in Nederland wil graag gezonder eten, maar van die groep zegt 17 procent te weinig geld te hebben om gezonde producten te kopen. Ook geven veel ondervraagden (46 procent) aan dat ze door anderen worden overgehaald om iets ongezonds te eten. Een andere reden die genoemd wordt, is dat mensen het moeilijk vinden om ongezond eten te laten staan (39 procent).

Slechte voeding maakt ons ziek, steeds meer zorgen bij wetenschappers: 'Behandel voedselindustrie als tabaksindustrie'

18-09-2023 07:00 | Zorg en leven | Auteur: Bart Hettema, Josefin Hoenders

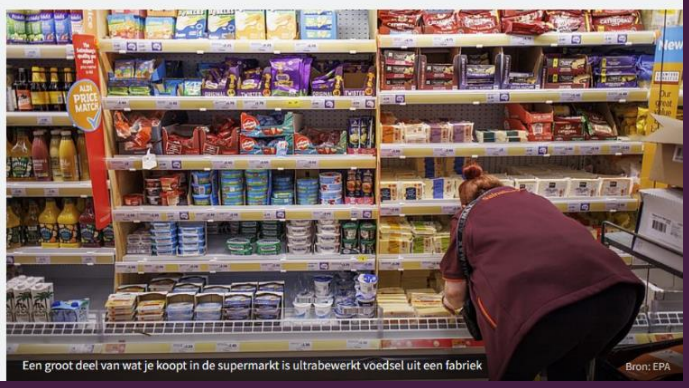

Een groot deel van wat je koopt in de supermarkt is ultrabewerkt voedsel uit een fabriek

Bron: EPA

3. Visie: Van smal naar breed: lokale doelen, realistisch, bereikbaar

We vinden het belangrijk dat onze gemeente duurzaam, leefbaar en toekomstgericht is voor onze inwoners en ondernemers nu en in de toekomst. Daarom zetten we een koers uit naar een maximale bijdrage aan een circulair voedselsysteem dat in 2050 duurzaam, eerlijk en gezond is. We willen dat onze inwoners in een omgeving leven waar gezonde en duurzame voedselkeuzes eenvoudig zijn en dat voedsel zoveel mogelijk lokaal geproduceerd wordt.

Van globale principes naar lokale doelen: Realistisch en bereikbaar

De gemeente Gooise Meren draagt naar vermogen bij aan de landelijke klimaatdoelstellingen om in 2050 volledig duurzaam, klimaatneutraal en circulair te zijn. De gemeente heeft ook een wettelijke plicht onder de wet publieke gezondheid om te zorgen voor een gezonde voedselomgeving (zie bijlage 3).
Om de voedseltransitie succesvol te maken, moeten de globale doelstellingen worden vertaald naar concrete, haalbare en meetbare doelen op lokaal niveau. Gooise Meren richt zich daarom op de volgende vier focusgebieden:

1. **Circulaire en duurzame voedselproductie**
   We streven naar een duurzame voedselproductie in Gooise Meren in 2050 die circulair en economisch vitaal is en bijdraagt aan natuurbehoud en biodiversiteit (focusgebied 1).
2. **Gezonde en duurzame voedselkeuzes**
   In 2050 is het maken van gezonde en duurzame voedselkeuzes voor onze inwoners en ondernemers gemakkelijk (focusgebied 2).
3. **Duurzaam voedsel van dichtbij**
   In 2050 is duurzaam geproduceerd voedsel uit de regio breed beschikbaar voor inwoners en ondernemers (focusgebied 3).
4. **Voedselverspilling verminderen en hergebruik organische grondstoffen**
   We dragen bij aan de landelijke doelstelling om in 2030 voedselverspilling in de gemeente met 50% te verminderen en in 2050 organische reststromen optimaal te hergebruiken (focusgebied 4).

Een brede visie: naar een duurzaam en gezond voedselsysteem

De voedseltransitie is noodzakelijk om klimaatverandering, biodiversiteitsverlies, voedselzekerheid en volksgezondheid aan te pakken. Ons huidige voedselsysteem is sterk afhankelijk van fossiele brandstoffen, monoculturen en intensieve veeteelt, wat leidt tot ecologische schade en ongelijkheid in toegang tot gezond voedsel. De transitie vraagt om een integrale aanpak, waarbij duurzaamheid, circulariteit en sociale rechtvaardigheid de kern vormen. Daarom zetten we nu stappen op het gebied van de voedseltransitie. We zien dit als een kans om de aan voedsel gerelateerde uitdagingen op het gebied van duurzaamheid en gezondheid aan elkaar te verbinden.

Samen werken aan een voedseltransitie

De voedseltransitie is een gedeelde verantwoordelijkheid van overheden, bedrijven, kennisinstellingen en burgers. Gooise Meren is als gemeente zelf ook in transitie op dit vlak en zoekt actief haar rol in dit proces. Dit vraagt anders denken, doen en handelen. We stimuleren de verandering naar een gezonde en duurzame manier van voedsel produceren en consumeren door de voedseltransitie op onze agenda te zetten.

We realiseren ons dat niet alles mogelijk is en dat we afhankelijk zijn van een veelomvattend, mondiaal systeem. De voedseltransitie is een nieuw beleidsterrein en vereist een lerend proces. Daarom is een actief lerend netwerk nodig, waarin de gemeente een rol speelt en waarin we leren van andere gemeenten die al langer actief zijn in de voedseltransitie.

Door brede visies te vertalen naar concrete lokale acties en samen te werken, kunnen we bijdragen aan een duurzaam, gezond en eerlijk voedselsysteem. Dit vereist samenwerking, innovatie en de bereidheid om gewoontes te veranderen. Alleen zo kunnen we een toekomstbestendig voedselbeleid waarborgen, waarin mens en behoud van de planeet centraal staan.

4. Uitvoeringsstrategie

Om de voedseltransitie in Gooise Meren vorm te geven werken we aan vier focusgebieden die de basis zijn voor onze visie op de voedseltransitie. Dit hoofdstuk beschrijft per focusgebied wat we op korte termijn, op middellange en lange termijn doen, met wie we samenwerken en welke rol de gemeente vervult. Deze rol verschilt per focusgebied. Gezien onze wettelijke taken op het gebied van de wet publieke gezondheid en de omgevingswet nemen we een actievere rol in voor de sporen 1 en 2. Voor de sporen 3 en 4 kiezen we voor een meer participatieve aanpak. Hierbij ligt de nadruk op de samenwerking met de samenleving. De rol als aanjager en het geven van het goede voorbeeld is belangrijk bij alle vier de sporen. Dit beleidskader krijgt verder vorm in een uitvoeringsprogramma.

4.1 Focusgebied 1: Circulaire en duurzame voedselproductie

Dit focusgebied richt zich op het ondersteunen van zowel bestaande als nieuwe boeren bij het ontwikkelen van duurzame, circulaire en natuurversterkende voedselproductie. Daarbij is het ontwikkelen van toekomstbestendige verdienmodellen een voorwaarde. Door een gebiedsgerichte aanpak, samenwerking met lokale en regionale partners en het ruimte bieden voor innovatieve landbouwmethoden kan de gemeente een belangrijke rol spelen in het realiseren van de voedseltransitie naar 2050.

Doel: *We streven naar een duurzame voedselproductie in Gooise Meren in 2050 die circulair en economisch vitaal is en bijdraagt aan natuurbehoud en biodiversiteit.*

Subdoelen en Tijdslijnen

4.1. Toekomstbestendig verdienmodel voor agrarische ondernemers (2030)

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:
  Ondersteunen van agrarische ondernemers bij het ontwikkelen van aanvullende verdienmodellen. Dit betekent dat boeren naast hun primaire producten (zoals melk, vlees of groenten) ook aanvullende inkomstenbronnen nodig hebben om toekomstbestendig te zijn. Dit kunnen activiteiten zijn zoals natuurbeheer, waterberging, CO2-absorptie, sociale of recreatieve nevenactiviteiten. Dit vraagt om maatwerk.
    - Het continueren van de ingezette samenwerking in 2024 met boeren, LTO en andere gebiedspartners om alternatieve nevenactiviteiten in de toekomst mogelijk te kunnen maken.
    - In nauwe samenwerking met o.a. het waterschap en de provincie verkennen welke activiteiten mogelijk zijn binnen de huidige ruimtelijke kaders en wet- en regelgeving (hangt samen met subdoel 4.3).

4.2. Toekomstbestendige bedrijfsvoering voor nieuwe voedselproducenten (2030)

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:
    - Ondersteunen van nieuwe voedselproducenten bij het opzetten van duurzame, circulaire en economisch haalbare bedrijfsmodellen. Dit doen we o.a. door het faciliteren van kennisdeling. (Aansluitend bij 4.1).

4.3. Duurzame, circulaire landbouw die natuur en biodiversiteit versterkt (2050)

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:
  Een maximale bijdrage leveren aan circulaire landbouw in 2050 door het stimuleren van kringlooplandbouw en het versterken van biodiversiteit via natuurvriendelijke methoden.
    - Het ontwikkelen van bij deze ambitie passende ruimtelijke kaders en deze borgen in het Omgevingsplan en een Visie op het landelijk gebied.
    - Aansluiten bij samenwerkingsmogelijkheden met regionale en provinciale initiatieven, zoals LTO en Agrarische Natuurverenigingen, om de transitie naar een klimaatneutrale en kunstmestvrije melkveehouderij te bevorderen (zoeken naar externe financiering voor innovaties in de landbouw).

Samenwerkingspartners en communicatie

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:
  Actief samenwerken met lokale boeren, Agrarische Jongeren Gooi Vechtstreek, LTO, Regio Gooi & Vechtstreek, Provincie Noord-Holland, Agrarische Natuurvereniging Noord Holland-Zuid, Terrein beherende Organisaties (zoals GNR en Natuurmonumenten).
    - Faciliteren van kennisuitwisseling en gezamenlijke projecten om duurzame landbouw te bevorderen.
    - Betrekken van lokale initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan de voedseltransitie.
    - Faciliteren van een lokaal en regionaal platform voor kennisdeling, waar boeren, beleidsmakers en andere betrokkenen elkaar kunnen ontmoeten en ideeën kunnen uitwisselen.
    - Regelmatige, brede communicatie over de voortgang van de voedseltransitie en de behaalde successen via lokale media en gemeentelijke kanalen.

4.2 Focusgebied 2: Gezonde en duurzame voedselkeuzes

Dit focusgebied richt zich op het bevorderen van een gezonde en duurzame voedselomgeving in de gemeente. Dit doen we door het stimuleren van een gezonde en duurzame voedingsaanbod, zodat het makkelijker is voor de inwoners om hiervoor te kiezen. Samenwerking met lokale en regionale partners, het creëren van beleidskaders en het inzetten van meetinstrumenten zullen helpen om een gezonde voedselomgeving te realiseren die de gezondheid van alle inwoners bevordert.

Doel: *In 2050 is het maken van gezonde en duurzame voedselkeuzes voor onze inwoners en ondernemers gemakkelijk.*

Subdoelen en Tijdslijnen

4.2.1 Het duurzame en gezonde voedingsaanbod (volgens de schijf van 5) van publieke organisaties vergroten (2030)

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:
    - Samen met de GGD verkennen welke mogelijkheden er zijn om publieke organisaties (zoals scholen, sportlocaties, zorginstellingen, en gemeentelijke gebouwen) gezonde en duurzame producten aan te laten bieden die voldoen aan de Richtlijn Eetomgevingen van het Voedingscentrum.
    - Implementeren van deze richtlijnen via aanbestedingen, subsidies en gemeentelijke regelgeving. In onze eigen organisatie geven we het goede voorbeeld.
    - Samenwerken met landelijke initiatieven zoals Schoolmaaltijden en het programma JOGG (Gezonde jeugd, gezonde toekomst) om het voedingsaanbod te verbeteren en te verduurzamen.

4.2.2 Bewustwording van gezonde en duurzame voedselkeuzes vergroten bij kinderen in onze gemeente (2030)

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:
    - Continueren van de samenwerking met Stichting Omgevingseducatie en voortzetten van projecten die bijdragen aan voedseleducatie.
    - Aansluiten bij bestaande landelijke programma's, zoals Jong Leren Eten en Gezonde School, die voedseleducatie stimuleren.

4.2.3 Het ongezonde voedselaanbod in het straatbeeld (commerciële voedselomgeving) is verminderd (2040)

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:
    - Het borgen van dit voedselbeleid in ander gemeentelijk beleid zoals bijvoorbeeld in de hernieuwde Omgevingsvisie, Omgevingsplannen en het Horecabeleid met als doel het aanbod van ongezond voedsel in het straatbeeld te verminderen en gezonde en duurzame keuzes te bevorderen.
    - Stimuleren van lokale bedrijven om ongezond voedsel te vervangen door gezondere en duurzamere alternatieven.

Samenwerkingspartners en communicatie

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:

Intensieve samenwerking met o.a. GGD, Voedingscentrum, Gooise Meren beweegt, JOGG, Omgevingseducatie Gooi & Vechtstreek, Jong Leren Eten, Scholen en Docenten, Welzijnsorganisaties, Voedselbank, Voedingsbedrijven en voedselaanbieders (o.a. cateraars en horeca) en initiatieven uit de samenleving om het beleid rondom gezonde en duurzame voeding verder te versterken.

- Betrekken van voedingsbedrijven en voedselaanbieders, zoals cateraars, horeca en supermarktketens, om het gezonde aanbod te bevorderen.
- Regionale samenwerking met andere gemeenten om gezamenlijke doelstellingen voor een gezondere voedselomgeving te realiseren.
- Communicatieplan ontwikkelen om inwoners te informeren over de veranderingen in het lokale voedselaanbod en de voordelen van gezonde voeding.
- Organiseren van informatiecampagnes en evenementen om gezonde voedselkeuzes te promoten, bijvoorbeeld op scholen, in sportverenigingen en tijdens lokale evenementen.

Groeidiagram percentage overgewicht en ernstig overgewicht in Gooise Meren en Nederland.

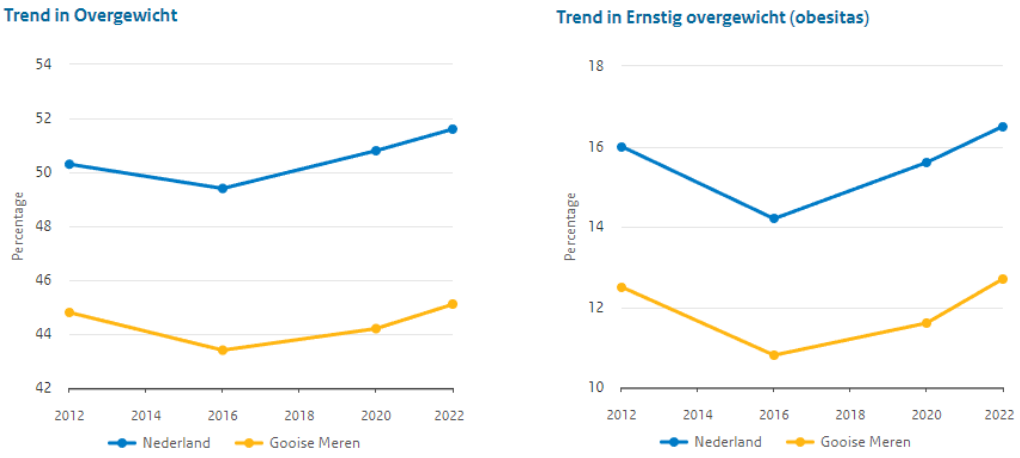

Bron: Gezondheid en leefstijl | Regiobeeld

4.3 Focusgebied 3: Duurzaam voedsel van dichtbij.

Dit focusgebied helpt de gemeente te sturen op het versterken van de lokale voedselproductie, bevordert gemeenschapsvorming via stadslandbouw en eetbaar groen, en draagt bij aan de gezondheid en duurzaamheid van de gemeenschap.

Doel: *In 2050 is duurzaam geproduceerd voedsel uit de regio breed beschikbaar voor inwoners en ondernemers.*

Subdoelen en Tijdslijnen

4.3.1 Er is op diverse plekken eetbaar groen in de openbare ruimte gerealiseerd (2030)

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:
    - We stimuleren initiatieven voor het realiseren van eetbaar groen. We nemen bijvoorbeeld fruit- en notenbomen op in de openbare ruimte als onderdeel van ons huidige groenbeleid.
    - Bij toekomstige herontwikkelingen en omgevingsplannen houden we ruimte voor stadslandbouwinitiatieven en eetbaar groen.

4.3.2 Er zijn verschillende bottom-up stadslandbouwinitiatieven gerealiseerd (2035)

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:
    - Het verder ondersteunen van lopende en nieuwe stadslandbouwinitiatieven in de wijk (o.a. in samenwerking met Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren (SSD) en andere samenwerkingspartners).
    - Met onze regiopartners de samenwerking verkennen op het gebied van het verkorten van de voedselketen.

Onder stadslandbouw verstaan we: moestuinen, kruidentuinen, kinderboerderijen, stadsboerderijen, voedselcoöperaties, verticale landbouw, voedselbossen, schooltuinen en volkstuinen.

Samenwerkingspartners en communicatie

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:

Stimuleren van partnerschappen met o.a. initiatieven uit de samenleving, boeren, winkeliers, SSD, Regio G&V.

- Samenwerken met de regio, de Metropoolregio Amsterdam en andere aangrenzende gebieden om de lokale voedselketen samenwerking te vergroten.
- Samenwerkingen met lokale en regionale ondernemers om het aanbod en de consumptie van duurzaam geproduceerd voedsel van dichtbij te vergroten.

4.4 Focusgebied 4: Voedselverspilling verminderen en hergebruik organische grondstoffen

Dit focusgebied richt zich op het verminderen van voedselverspilling en het bevorderen van circulaire initiatieven binnen de gemeente. De focus ligt op bewustwording en op samenwerking met regionale partners om organische reststromen op een hoogwaardige manier te verwerken, met als uiteindelijk doel een duurzamer voedselsysteem.

Doel: *We dragen bij aan de landelijke doelstelling om in 2030 voedselverspilling in de gemeente met 50% te verminderen en in 2050 organische reststromen optimaal te hergebruiken.*

Subdoelen en Tijdslijnen

4.4.1 Bijdragen aan de landelijke doelstellingen om voedselverspilling met 50% terug te brengen (2030)

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:
    - We geven het goede voorbeeld in onze eigen kantine. We verspillen zo min mogelijk voedsel en moedigen gezond en duurzaam voedsel aan.
    - In samenwerking met de GAD, ondernemers en andere samenwerkingspartners onderzoeken welke beschikbare instrumenten passend zijn om meer te sturen op het verminderen van voedselverspilling.

4.4.2 Zo veel mogelijk hoogwaardige verwerking van organische reststromen verwezenlijken (2050)

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:
    - Streven naar het voorkomen van verspilling. Het verwerken tot nieuwe grondstoffen voor veevoer of hoogwaardige materialen is een goed alternatief. Recycling (inclusief vergisting van voedsel), composteren of verbranden van voedsel zijn de minst wenselijke opties.
    - Onderzoeken welke collectieve oplossingen voor het inzamelen en verwerken van gerichte organische reststromen mogelijk zijn. Dit doen we in samenwerking met regiopartners o.a. GAD.

Samenwerkingspartners en communicatie

- **Plan van aanpak op hoofdlijnen**:

Stimuleren van partnerschappen met o.a. initiatieven uit de samenleving, Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren, Regio Gooi & Vechtstreek, GAD en horeca.

- Zorgen voor bewustwording door te communiceren.
- We maken gebruik van beschikbare landelijke campagnes en materialen bijvoorbeeld de Verspillingsvrije Week, kanalen van Samen Tegen Voedselverspilling of de tool van het Voedingscentrum.

5. Financiën

Door integraal aan de voedseltransitie te werken versterken we de samenhang tussen de verschillende beleidsvelden en daaruit voortvloeiende opgaven. Daarmee voeren we effectiever en efficiënter ons beleid uit. Tegelijkertijd hebben we te maken met beperkte middelen en uren. Met dit beleidskader hebben we de opgaven met betrekking tot de voedseltransitie voor de gemeente grotendeels in beeld, met behoud van flexibiliteit om in te kunnen spelen op de behoeften uit de samenleving en de effecten van eventueel nieuw landelijk en/of Europees beleid. We maken een integrale afweging van ambities en benodigde middelen. Onze ambtelijke formatie en projectbudgetten stemmen we af op de opgaven, taken en ambities van de gemeente, beschikbare Rijksmiddelen en mogelijke subsidies.
Voor de uitvoering van het voedselbeleid onderzoeken we in de eerste plaats hoe we als lerende organisatie in samenwerking met onze partners de activiteiten anders kunnen organiseren. Daarbij benutten we de kracht van de samenleving maximaal en pakken een regierol waar dat nodig is.

Inzet per focusgebied
Per focusgebied is gekeken naar de rol van de gemeente op het betreffende thema en wat dit betekent voor de benodigde inzet. Hierbij is eerst gekeken naar hoe het anders kan en daarna pas naar wat er extra nodig is.

Om optimaal gebruik te kunnen maken van de kracht van de samenleving sluiten we in 2025 een convenant met de Stichting Gerben Struik (SGS). Deze stichting komt voort uit de beweging Samen Sneller Duurzaam en spant zich in om een bijdrage te leveren aan de circulaire transitie. Daarmee geven ze uitvoering aan het circulaire gemeentelijke en regionale beleid G&V. Deze bijdrage betreft het verwerven van fondsen en daarmee het (mede) bekostigen van projecten en initiatieven voor het opzetten, verkennen of verder uitbouwen van circulaire activiteiten, voedseltransitie, afvalreductie, circulaire economie, biodiversiteit en klimaatadaptatie (zie bijlage 6).

Voor focusgebied 1 *Duurzame voedselproductie* zien we de rol van de gemeente voornamelijk in het ruimte bieden voor initiatieven en het verbinden en ondersteunen van onze partners in het landelijk gebied. Dit doen we o.a. via de Stichting Gerben Struik met het organiseren van netwerkbijeenkomsten en kennisdeling.

De inspanningen rondom focusgebied 2 *Gezonde en duurzame voedselkeuzes* zijn voornamelijk belegd bij de GGD, Gooise Meren Beweegt en andere partners op het gebied van voeding en

gezondheid. De gemeente streeft naar een integrale aanpak en zet in op het verbinden van de verschillende samenwerkingspartners.

Rondom focusgebied 3 *Duurzaam voedsel van dichtbij* ligt de focus op ondersteuning van de initiatieven uit de samenleving. Om dit vorm te geven werken we nauw samen met de Stichting Gerben Struik.

Focusgebied 4 gaat over het *verminderen van voedselverspilling en hergebruik van organische grondstoffen*. Dit doen we in nauwe samenwerking met o.a. de GAD, ondernemers en andere samenwerkingspartners.

Onze inzet richt zich met name op het verbinden van partijen en het integreren van de voedseltransitie in de bestaande afspraken met onze samenwerkingspartners.

Dit resulteert in een inschatting in de volgende financiële behoeften:

Financieel kader
De uitvoering van de voedseltransitie verwachten we in 2025 en 2026 grotendeels met de bestaande middelen te kunnen doen. Wel zetten we de bestaande middelen anders in. Om de kracht van de samenleving optimaal te kunnen benutten en de inzet van lokaal gewortelde vrijwilligers te faciliteren subsidiëren we de Stichting Gerben Struik. Dit bekostigen we vanuit de structurele middelen voor de inhuur van kwartiermakers op het thema duurzaamheid die vanaf 2026 vrijvallen.

Om ook in de jaren binnen onze eigen organisatie daarna voldoende slagkracht te behouden en de benodigde activiteiten te kunnen continueren verwachten we vanaf 2026 extra capaciteit nodig te hebben. Het komende jaar maken we inzichtelijk wat dit betekent voor de begroting van 2027 en verder.

6. Monitoring en evaluatie

Om de effecten van de uitvoering van de deze beleidsnota te kunnen meten, monitoren en evalueren we regelmatig integraal het behalen van onze doelstellingen.

6.1 Monitoring en evaluatie van effecten

Als gemeente werken we er aan om zo goed mogelijk de voortgang en effectiviteit van ons beleid te kunnen meten. We ontwikkelen hiervoor passende beleidsindicatoren die iets zeggen over het maatschappelijke effect dat we willen bereiken. Voor het recentelijk vastgestelde duurzaamheidsbeleid is dit proces nog in ontwikkeling. Het voedselbeleid als een van de 6 genoemde pijlers van duurzaamheid, wordt hierin meegenomen.

Anders dan de andere pijlers van het duurzaamheidsbeleid zijn er nog nauwelijks geschikte gegevens beschikbaar voor het monitoren van het voedselbeleid. We verwachten dat dit de komende jaren verder vorm krijgt en volgen deze ontwikkelingen nauwgezet.

6.1.1 Ontwikkeling van indicatoren

De Voedseltransitie draagt bij aan twee maatschappelijke effecten zoals gespecificeerd door het college, namelijk (wederom): De Voedseltransitie levert een bijdrage aan: een **duurzame, leefbare en toekomstgerichte gemeente** en **de inwoners van Gooise Meren leven gezond en prettig in onze gemeente**

In het uitvoeringsprogramma zullen we een aantal voorlopige indicatoren formuleren die inzicht kunnen bieden in de bijdrage aan de beschreven maatschappelijke effecten en de geformuleerde doelen in dit beleidsdocument. Deze indicatoren worden gaandeweg (verder) ontwikkeld.

6.1.2 Planning

Om de effecten van de uitvoering van het voedselbeleid te meten, monitoren we periodiek de effecten van ons beleid. Dit doen we zoals aangegeven integraal, duurzaamheidbreed. In lijn hiermee zijn we voornemens om de raad tweejaarlijks een voortgangsrapportage aan te bieden over het integrale duurzaamheidsbeleid van de gemeente. Hierin zijn de doelen zoals deze zijn geformuleerd voor de voedseltransitie opgenomen.

In 2025 stellen we de eerste voortgangsrapportage op van het duurzaamheidsbeleid. We gebruiken hiervoor beschikbare data en maken een keuze voor een aantal indicatoren waarover we rapporteren. De komende jaren breiden we dit verder uit en evalueren we ook het proces van monitoring. Zo werken we toe naar een zo effectief en inzichtelijk mogelijk proces.

De voedseltransitie is bovendien een maatschappelijke opgave. De samenwerking met onze maatschappelijke partners en de bijdragen van inwoners zijn belangrijk. Daarom organiseren we jaarlijks een evenement om met elkaar terug te blikken, successen te vieren en vooruit te kijken.